

FREDESBORG
KOMMUNE

Kortlægning af kulturmiljøer

2014

02: Asminderød

FRIKOMMUNE
-FRISAT OFFENTLIG SEKTOR

Kolofon

Udgivet november 2014

Udgivet af

Fredensborg Kommune
Center for Plan og Miljø
Fredensborg Kommune
Egevangen 3B | 2980 Kokkedal

www.fredensborg.dk

Udarbejdet af

COWI A/S og NIRAS A/S

Kortlagte kulturmiljøer 2014

- 01 - Slotsbyen
- 02 - Asminderød
- 03 - Gl. Humlebæk og Gl. Humlebæk Havn
- 04 - Krogerup
- 05 - Gl. Strandvej/Kystvej
- 06 - Humlebæk Stationsområde
- 07 - Studiebyen i Humlebæk
- 08 - Sletten
- 09 - Nivaagaard og teglværkerne
- 10 - Bebyggelse ved Nivå Station og villakvarteret ved Vinkelvej
- 11 - Nivåvænge og Åtoften
- 12 - Brønsholmsdal og Egedal
- 13 - Jellerød Parkvej
- 14 - Et udsnit af Kokkedal
- 15 - Grønholt
- 16 - Langstrup
- 17 - Gunderød
- 18 - Karlebo inkl. ejerlav
- 19 - Kongevejen
- 20 - Parforcevejene

Indholdsfortegnelse:

Hvad er SAVE?	3
Hvad er kortlægning af kulturmiljøer?	3
Kort over afgrænsning af kulturmiljøet Asminderød	4
Identifikation	5
Bærende værdier og sårbarhed	5
Natur/kulturgrundlag	6
Udviklingshistorie.....	6
Rumlige og arkitektoniske hovedtræk	7

Hvad er SAVE?

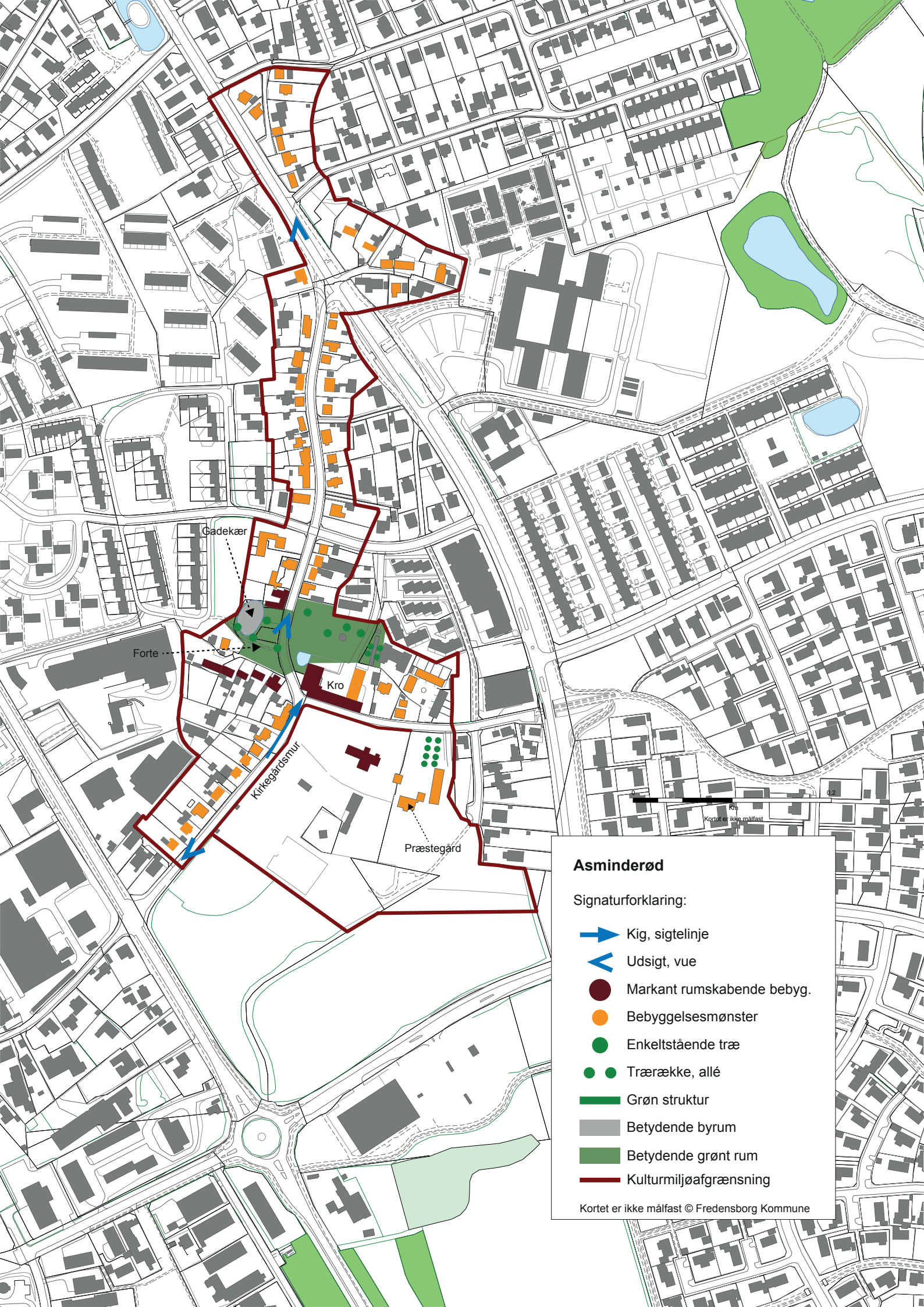
SAVE (Survey of Architectural Values in the Environment) er en metode til at kortlægge, registrere og vurdere bevaringsværdier i bymiljøer og bygninger. Den engelske titel illustrerer, at systemet blev udviklet som en almen byarkitektonisk undersøgelsesmetode, der også kunne finde anvendelse uden for landets grænser. Udviklingen af SAVE-systemet blev igangsat af Planstyrelsen i 1987 med forsøgsregistrering i Præstø, Suså og Fladså kommuner og fortsættelse i 1988 i Roskilde, Nakskov og Esbjerg kommuner. På baggrund af disse forsøg udvikledes det egentlige SAVE-system, der blev taget i brug i 1991 og efterfulgt af den første SAVE-vejledning fra 1992.

SAVE-systemet blev udviklet for at kortlægge bygninger og bymiljøer i en hel kommune ad gangen. Det vil sige en vurdering af alle enkeltbygninger opført før 1940 samt en registrering af bebyggede miljøer i byen og på landet, de såkaldte bebyggede strukturer. Formålet med SAVE-undersøgelserne var at danne grundlag for, at bevaringsværdierne kunne optages i lokalplaner og kommuneplaner. Og gennem atlasarbejdet, at skabe bred forståelse for kommunens byarkitektoniske kvaliteter hos borgere, foreninger, politikere og embedsfolk.

Hvad er kortlægning af kulturmiljøer?

Formålet med SAVE-kortlægning af de bebyggede strukturer/kulturmiljøer, er at etablere et grundlag for lokalplanlægning eller anden helhedsorienteret områdeplanlægning, der tager udgangspunkt i de eksisterende landskabelige, kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter og i de enkelte bebyggelsesmiljøers karakter eller særpræg.

Begrebet "bebygget struktur" dækker over sammenhængende bebyggelser, der kan rumme en eller flere delstrukturer – fra købstæder, forstæder, landsbyer, stationsbyer, husmandsudstyknings-, stok- og rækkehusbebyggelser til herregårds- og industrialnæg og havneområder. Kortlægningen af de bebyggede strukturers kvaliteter sker efter en overordnet systematik, som er beskrevet i Kulturarvsstyrelsens vejledning for 'SAVE, Kortlægning og registrering af bymiljøers og bygningers bevaringsværdi'.

Asminderød

Signaturforklaring:

- Kig, sigtelinje
- Udsigt, vue
- Markant rumskabende bebyg.
- Bebyggelsesmønster
- Enkeltstående træ
- Trærække, allé
- Grøn struktur
- Betydende byrum
- Betydende grønt rum
- Kulturmiljøafgrænsning

Kortet er ikke målfast © Fredensborg Kommune

Identifikation

Navn: Asminderød

Tema: Landbokultur, Slotsbyen, Byudvikling

Periode: 1700-1900

Fortælling:

Asminderød var oprindeligt en af de jævnstore landsbyer i kommunen. Med opførelsen af Fredensborg Slot fik byen imidlertid en funktion som midlertidig bosætning for de mange soldater, håndværkere og andre som var tilknyttet slottet, og byen udviklede derfor tidligt en bymæssighed, parallelt med at slotsbyen ved selve slottet voksede frem. I dag er byen indlejret i Fredensborg By, men fremstår stadig med en bevaret landsbykarakter.

Afgrænsning:

Området omfatter bebyggelsens udstrækning som den fremstår på Høje Målebordsblade fra slutningen af 1800-tallet, men undtaget de dele, som fremstår meget ændrede, enten fordi bebyggelsen er helt nyopført, eller fordi andelen af ny bebyggelse er så stor, at bebyggelsens karakter ikke er bevaret. Området omfatter bebyggelse på Asminderødgade, Præstevej, Østervej og Vinkelvej.

Bærende værdier og sårbarhed

Bærende værdier beskriver de grundlæggende strukturer, som skal bevares, for at områdets karakter og fortælling kan sikres.

Asminderød Kro, kirkegården med kirkegårdsmur, præstegården, vejforløbet Asminderødgade-Vinkelvej med den karakteristiske bebyggelse med småhuse lidt tilbagetrukket fra vejen, det grønne område omkring gadekæret og kroens have samt bebyggelsen Ved Dammen udgør de bærende bevaringsværdier.

Sårbarhed:

Sårbarhed beskriver ændringer, som umiddelbart vil være sandsynlige i området, og som vil skade de bærende værdier.

Områdets overordnede vejstruktur er ikke umiddelbart sårbar. Den visuelle sammenhæng fra Asminderødgade til Vinkelvej kunne eventuelt styrkes. Bebyggelsen er generelt sårbar over for istandsættelse, herunder særligt udskiftning af vinduer, dårligt tilpassede tagformer og oppudsning af murede facader. Karakteren især langs Asminderødgade hænger tæt sammen med bebyggelsesformen, og miljøet kan derfor ikke bære mange udskiftninger af ældre bebyggelse med ny, med mindre den nye bebyggelse nøje tilpasses i skala, form og placering.

Asminderød Kro markerer landsbymidten med sin højde og beliggenhed lige hvor gaden knækker.

Natur/kulturgrundlag

Beskriver det grundlag, som kulturmiljøet er opstået i (for landsbyer o.lign. vil det være naturgrundlaget, mens det for eksempelvis forstadsområder o.lign. vil være den forudgående bebyggelsesmæssige kontekst).

Asminderød ligger i et område karakteriseret af et småbakket dødisrelief med mange afløbsløse vandhuller. Jordbunden i ejerlavet er en blanding af ler og grus. Grønholt bæk har haft sit udspring i en dam ved præstegården, men dammen findes ikke mere. Her, som i resten af kommunen, har det vanskelige naturgrundlag betydet, at området først er opdyrket i højmiddelalderen. Landsbyens sidste stavelse, -rød, henviser netop til, at den er opstået ved at rydde skov.

Udviklingshistorie

Beskriver i hovedtræk den udvikling som har ledt frem til kulturmiljøets nuværende fremtræden, med fokus på de aspekter, som har betydning for den fysiske og strukturelle udvikling.

Som en typisk rydningslandsby har den oprindelige Asminderød haft en spredt opbygning, hvor de syv gårde, som fandtes ved optællingen i 1682, lå ret spredt langs den snoede bygade men med en større koncentration omkring kirken i den sydlige del af byen. Kirkens ældste dele kan dateres til første del af 1100-tallet og landsbyen er mindst lige så gammel.

I slutningen af 1600-tallet opføres en kro i byen. Men den store udvikling kom med opførelsen af Fredensborg Slot i 1719-23. Kongen ville ikke tillade soldater og håndværkere at bosætte sig ved selve slottet, og de måtte i stedet indkvarteres i det nærliggende Asminderød. I 1749 nedbrændt store dele af landsbyen, herunder kroen, og ved genopførelsen fik landsbyen sit nuværende, mere bymæssige præg med en række småhuse, som blev opført langs vejen mod Fredensborg. Småhusene var i mange tilfælde boliger for pensionerede tjenestefolk fra slottet og håndværkere som forsynede hoffet. Asminderød er således fra dette tidspunkt ikke længere kun en landsby, baseret på landbrug, men

Asminderød 1813. Original 1 kort. Kilde: Geodatastyrelsen.

også en service- og beboelsesby og det afspejler sig i den bebyggede struktur. Ved udskiftningen lå der således i alt syv gårde og 13 husmandshuse og dertil ikke mindre end 42 huse, som ikke var i fæste. Tre gårde udflyttede efter udskiftningen.

Landsbyens tyngdepunkt var dog fortsat i den sydlige del, hvor kirken, kroen og to gadekær var samlet om en landsbyforde, der i store træk genfindes i dag som det grønne område ved Ved Dammen.

Det ene, bevarede gadekær ved den tidligere landsbyforde er et vigtigt træk i den velbevarede struktur.

Kirkegårdsmur og kro giver bybilledet karakter og historisk forankring.

Landsbyens oprindelige vejstruktur var opbygget af en enkelt slynget landsbygade, der fortsatte mod nord mod Endrup og Veksebo. I den sydlige del forgrenede vejen sig med en gren mod øst til Langstrup og en mod sydvest til Grønholt. Ved anlæggelsen af Fredensborg blev der desuden ført en vej mod nord til slotsbyen. Den gamle forbindelse mod Endrup blev derved svækket. Med anlæggelsen af Benediktevej midt i 1900-tallet bliver den helt afskåret fra resten af landsbygaden.

I den nordlige ende af landsbyen lå landstedet Frederiksyndest, som ikke er bevaret i dag.

Rumlige og arkitektoniske hovedtræk

Asminderød Kro fremstår sammen med kirken og kirkegårdsmuren som byens mest markante og rumligt strukturerende elementer. Asminderødgades snoede forløb skaber dertil et karakteristisk rum, som åbner sig op ved den gamle landsbyforde ved gadekæret og kroens åbne, parkagtige have. Bebyggelsen er ensartet i skala, og de fritliggende huse med små forhaver danner et fint rumligt forløb. Midt på gaden er Toftegårdsvænget ført på tværs og markerer et rumligt brud med kig til den moderne by. Vinkelvej og Østervej har hver deres små lommer af landsbymiljø, men er rumligt adskilt fra resten af landsbyen af den brede Benediktevej.

Toftegårdsvænget (øverst) bryder med det ellers fine, homogene miljø i Asminderødgade (nederst)

Bebyggelsen fremstår ret blandet. De ældste bevarede bygninger findes på Ved Dammen og Vinkelvej, hvor man finder typisk byggeskik med lave, stråttækte og hvidkalkede huse. Bebyggelsen langs Asminderødgade omfatter en lang række fritliggende huse, der spænder fra mere simple huse til egentlige villaer. Langs Præstevej ligger hovedsageligt lidt nyere huse fra starten af 1900-tallet, og her findes flere fine Bedre Byggeskik huse. Af landsbyens oprindelige gårde er kun enkelte delvist bevaret, først og fremmest præstegården.

Rigt detaljeret romantisk hus på Ved Dammen (tv), og de mere ydmyge småhuse på Asminderødgade (th).

Nogle af byens ældste og mest velbevarede huse ligger på Vinkelvej.